

Ομιλία Γενικού Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας
Δρ. Χρήστου Βασιλάκου

*«Ο Σχεδιασμός των δράσεων Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας για την
προγραμματική περίοδο 2014-2020»*

Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας ΑΠΘ
Θεσσαλονίκη, Παρασκευή 7 Μαρτίου 2014

Αξιότιμη Αντιπρύτανη κα Κουίδου- Ανδρέου,
Αξιότιμη Αντιπεριφερειάρχη κα Μακραντωνάκη,
Κυρίες και Κύριοι,

Θα ήθελα κατ' αρχάς να σας ευχαριστήσω για την πρόσκλησή σας στη σημερινή Ημερίδα που διοργανώνει το Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας (ΚΕΔΕΚ) του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου και να σας ευχηθώ καλή επιτυχία στο έργο σας, που είναι η προώθηση και η ανάπτυξη της διεπιστημονικής έρευνας σε ένα ανοικτό και συνεργατικό περιβάλλον αριστείας, καθώς και η σύνδεση του Πανεπιστημίου με την Κοινωνία και την Οικονομία. Το Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας, που αποτέλεσε στρατηγικό στόχο του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ήδη από το 2000, αξιοποιεί σήμερα τις ερευνητικές υποδομές του ΑΠΘ σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, διευρύνοντας τη συνέργεια του Πανεπιστημίου με την Κοινωνία και συμβάλλοντας στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας. Είναι πράγματι πολύ σημαντική η αποστολή του ΚΕΔΕΚ, καθώς με την εκπόνηση της διεπιστημονικής έρευνας, την ενίσχυση της επιστημονικής αριστείας, τη μετάδοση γνώσης και την προσέλκυση νέων ερευνητών από την Ελλάδα και

από άλλες χώρες, θα συμβάλει αποφασιστικά στη βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ευημερίας της περιφέρειας, της χώρας αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Στις μέρες μας, είναι αναμφισβήτητο πως η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τόσο τον παραγωγικό ιστό της χώρας όσο και ολόκληρη την ελληνική κοινωνία. Σε αυτή τη χρονική συγκυρία, που είναι αναγκαία η άμεση ανάληψη εθνικών πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ανεργίας, της ανέχειας, της «διαρροής εγκεφάλων», της κλιματικής αλλαγής, του περιβάλλοντος και του υψηλού κόστους της ενέργειας, σημαντικούς μοχλούς ανάπτυξης αποτελούν «η Ανταγωνιστικότητα και η Καινοτομία». Η Έρευνα και η Καινοτομία είναι τα ισχυρά όπλα που πρέπει να χρησιμοποιήσει το παραγωγικό σύστημα της Ελλάδας για την έξοδο του από την κρίση. Η Ελλάδα διαθέτει ένα ερευνητικό δυναμικό υψηλής ποιότητας, το οποίο, ενώ διαπρέπει στα διεθνή ερευνητικά ανταγωνιστικά προγράμματα, εντούτοις δεν αξιοποιείται επαρκώς, με αποτέλεσμα να μεταναστεύει προς τις ανεπτυγμένες ερευνητικά χώρες. Η «διαρροή εγκεφάλων» είναι σήμερα μία από τις χειρότερες πληγές οικονομικής μετανάστευσης για μία χώρα.

Οι πιο σημαντικοί στόχοι του σχεδιασμού μας για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, όπως διαμορφώνονται από τις πολλαπλές προκλήσεις της εποχής μας είναι:

- ✓ Η εστίαση της έρευνας και της καινοτομίας σε συγκεκριμένους τομείς εθνικής προτεραιότητας, ώστε να καθοριστούν και να ενισχυθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της χώρας
- ✓ Η ελαχιστοποίηση των περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό της χώρας
- ✓ Η υποστήριξη της επιχειρηματικής καινοτομίας, με την ενίσχυση των δαπανών των επιχειρήσεων για έρευνα και καινοτομία
- ✓ Η δημιουργία επιχειρήσεων που βασίζονται στην έρευνα και τεχνολογία
- ✓ Η υποστήριξη της προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ως κινητήριας δύναμης για την καινοτομία
- ✓ Η στήριξη της αγοράς με επιχειρηματικά κεφάλαια
- ✓ Η αντιστροφή του φαινομένου του «brain drain»
- ✓ Ο προσανατολισμός του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος προς τις κατευθύνσεις εκείνες που θα συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των αλλαγών στην αγορά εργασίας

- ✓ Τα κίνητρα που πρέπει να δοθούν στις ελληνικές επιχειρήσεις προκειμένου να εκπαιδεύσουν το στελεχιακό δυναμικό τους με σκοπό την υποστήριξη της τεχνολογικής καινοτομίας
- ✓ Η αύξηση της ζήτησης του δημόσιου τομέα και του κοινού για καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες

Η ΓΓΕΤ, στο πλαίσιο της εθνικής της στρατηγικής για την Έρευνα και την Καινοτομία 2014-2020, έχει ήδη επιλέξει μια αρχική δέσμη των τομέων προτεραιότητας από τις οικονομικές μελέτες, από τις διαβουλεύσεις με τις τοπικές αρχές, από τον ιδιωτικό τομέα και τα ερευνητικά ιδρύματα, όπως:

- τον τομέα Αγρο-βιο-διατροφής
- τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη Θάλασσα (γαλάζια ανάπτυξη),
- την Υγεία και τα φαρμακευτικά
- την Πληροφορική και τις Τεχνολογίες των Επικοινωνιών
- τον τουρισμό και γενικότερα τη Βιομηχανία
- την ενέργεια
- το Περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη
- τις μεταφορές και τα Logistics
- τα νέα υλικά και τη μεταποίηση

Η Έξυπνη Ειδίκευση βρίσκεται στο επίκεντρο του διαλόγου για την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, μέσα από ευρείες διαβουλεύσεις με την επιχειρηματική και ερευνητική κοινότητα.

Η εξειδίκευση των προτεραιοτήτων στη στρατηγική της Έξυπνης Ειδίκευσης, βασίζεται σε μια ευρεία δημόσια διαβούλευση σε δυο επίπεδα:

- Σε εθνικό επίπεδο, 7 θεματικές πλατφόρμες καινοτομίας (Περιβάλλον, Ενέργεια, Αγρο-βιο-διατροφή, Υγεία, Φαρμακευτικά προϊόντα, ΤΠΕ, Μεταφορές και Logistics και τουρισμός) έχουν συνδέσει μεταξύ τους τους κύριους εθνικούς παράγοντες από τις επιχειρήσεις, τον ακαδημαϊκό χώρο, το δημόσιο τομέα και τους φορείς χάραξης πολιτικής, προκειμένου να εντοπιστούν οι βασικές προκλήσεις και να τεθούν προτεραιότητες.

- Σε περιφερειακό επίπεδο, δημόσιες διαβουλεύσεις είναι σε εξέλιξη, σε καθεμιά από τις 13 περιφέρειες. Για το λόγο αυτό, ένα εθνικό-περιφερειακό δίκτυο έχει συσταθεί από κοινού με το Υπουργείο Ανάπτυξης (ΕΥΣΣΑΑΠ), τις Περιφέρειες και τη ΓΓΕΤ. Έχουν ήδη γίνει αρκετές συναντήσεις στις περιφέρειες και σχεδιάζεται ακόμα μια σειρά επισκέψεων μέσα στους επόμενους μήνες με στόχο τον συντονισμό των πολιτικών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Στο πλαίσιο του Στρατηγικού Σχεδίου 2014-2020, θα χρηματοδοτηθούν δραστηριότητες διαφόρων σχημάτων.

Οι κυριότερες δράσεις που αναπτύσσει η ΓΓΕΤ, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, σε τομείς που η Ελλάδα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα αφορούν στη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή και στην υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αναβάθμιση των εθνικών ερευνητικών υποδομών, καθώς και αυτών με πανευρωπαϊκό ενδιαφέρον, ενώ πολύ σημαντική κρίνεται η συμμετοχή της χώρας μας στον Ενιαίο Χώρο Έρευνας και η εξασφάλιση συνεργιών με το Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020».

Όσον αφορά στη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή:

- Ενισχύονται οι Συνεργασίες του Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα – ΣΔΙΤ (Public Private Partnerships - PPP) μεταξύ ερευνητικών φορέων, ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιχειρήσεων, ιδιαίτερα όσον αφορά στην ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, όπως με δράσεις τύπου «Joint Technology Initiatives (JTIs)» .
- Παρέχονται ισχυρά κίνητρα για θεαματική στροφή του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και στην καινοτομία. Η συγκεκριμένη διαδικασία απαιτεί ουσιαστική απλοποίηση διαδικασιών, φορολογικές ελαφρύνσεις και άλλα κίνητρα, καθώς και ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου σε περιοχές αιχμής, ξεκινώντας από εκείνες που συνδέονται με το «eco-innovation» και με «European Innovation Partnerships», ενώ προτείνεται η δημιουργία ειδικών ταμείων για τα ΣΔΙΤ (PPPs) με βάση την επέκταση ρυθμιστικών πλαισίων.

- Υποστηρίζεται η παραγωγή, η διάδοση και η αξιοποίηση «βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής» (Key Enabling Technologies - KETs) για την αντιμετώπιση των κρίσιμων κοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η χώρα μας.
- Προωθείται η δικτύωση των επιχειρήσεων μεταξύ τους και με ερευνητικούς φορείς [μεταξύ άλλων και μέσω συνεργατικών σχηματισμών (clusters), ή δράσεων τύπου «ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ»].
- Βελτιώνεται η εμπορική εκμετάλλευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων μέσω της δημιουργίας «spin off» εταιρειών από ΑΕΙ και ερευνητικά κέντρα, ενώ παράλληλα προγραμματίζεται η ίδρυση «spin-outs» και επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων.
- Δημιουργούνται «competence centers» (κέντρα επάρκειας) με συνεργασία επιχειρήσεων και φορέων που διεξάγουν έρευνα (ΕΚ/ΑΕΙ/ΤΕΙ).
- Υποστηρίζονται μηχανισμοί χρηματοδότησης της καινοτομίας, όπως η αξιοποίηση «Risk Sharing Financing Facility (RSFF)».
- Ενισχύεται η επενδυτική στρατηγική και ο συντονισμός με άλλους μηχανισμούς χρηματοδότησης της καινοτομίας, όπως είναι ο επενδυτικός νόμος και το σύστημα των φορολογικών απαλλαγών των επιχειρήσεων για επενδύσεις Ε.ΤΑ.Κ με στόχο την επίτευξη προστιθέμενης αξίας και την αποφυγή επικαλύψεων.
- Προτείνεται η σύνδεση με προωθητικές πρωτοβουλίες (όπως το «Invest In Greece») για διεύρυνση του επενδυτικού πεδίου σε Ε.ΤΑ.Κ.

Όσον αφορά στην υποστήριξη του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού και την αναβάθμιση των ερευνητικών υποδομών:

- Ενισχύεται η Αριστεία μέσω μηχανισμών επιβράβευσης των καταξιωμένων, αλλά και των νέων ερευνητών (starting grants) και αναπτύσσονται δράσεις ανάλογες με τα τρέχοντα Προγράμματα της Αριστείας (Υποστήριξη στοχευμένων ερευνητικών έργων, που θα οδηγήσουν στη διασφάλιση της αριστείας του Ερευνητικού Κέντρου / Ινστιτούτου στο πεδίο της ερευνητικής του δραστηριότητας). Ενισχύονται, επίσης, οι Μεταδιδάκτορες Ερευνητές/τρίες με τη χρηματοδότηση προτάσεων που αξιολογήθηκαν θετικά στις προκηρύξεις των ERC Grant Schemes (Starting & Advanced).

- Διαμορφώνονται οι συνθήκες που θα επιτρέψουν την καλύτερη κινητικότητα των επιστημόνων και ερευνητών στον ενιαίο χώρο έρευνας και την προσέλκυση ερευνητών από το εξωτερικό στη χώρα μας.
- Εξειδικεύεται το ανθρώπινο δυναμικό έτσι ώστε να ανταποκρίνεται περισσότερο στις ανάγκες του ιδιωτικού τομέα (ενίσχυση προγραμμάτων πρακτικής εξάσκησης μεταπτυχιακών φοιτητών στις επιχειρήσεις, κ.ά.) με στόχο την αύξηση της απασχόλησης ερευνητών στον ιδιωτικό τομέα και την προσέλκυση ερευνητικού δυναμικού της διασποράς με κατάλληλα κίνητρα .
- Τεκμηριώνονται τα μέτρα που προκύπτουν από τις ανάγκες σύνδεσης έρευνας και καινοτομίας – για την επικαιροποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των Ελληνικών ΑΕΙ και ΤΕΙ, την εισαγωγή νέων ειδικοτήτων για τη βέλτιστη χρήση καινοτομικών εργαλείων στην έρευνα, καθώς και τη διαχείριση της έρευνας και καινοτομίας.
- Προωθούνται δράσεις «mentoring» στα ΑΕΙ και ΤΕΙ με τη συνδρομή έμπειρων επιχειρηματιών με σκοπό την ωρίμανση καινοτομικών ιδεών υποψηφίων διδασκτόρων, μεταπτυχιακών, αλλά και προπτυχιακών φοιτητών.
- Διευρύνονται οι δράσεις εκσυγχρονισμού της έρευνας και άρρηκτης διασύνδεσης με τον εξορθολογισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να γίνει η χώρα μας ελκυστικός «κόμβος» του ενιαίου χώρου έρευνας και να αναδειχθεί η σύνδεση με την καινοτομία.
- Διοργανώνονται διαγωνισμοί καινοτομίας ή «workshops» όπου θα παρουσιάζονται οι ερευνητικές εργασίες και τα επιτεύγματα των διδακτορικών και μεταπτυχιακών φοιτητών.
- Ενισχύεται η δημιουργία «ανοιχτών δεδομένων» (open access)

Όσον αφορά, τέλος, στη συμμετοχή της χώρας μας στον Ενιαίο Χώρο Έρευνας και την εξασφάλιση συνεργιών με το Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»:

- Αναπτύσσεται η διασύνδεση και οι συνέργειες με το Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»- Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας, ιδιαίτερα σε τομείς όπου εντοπίζονται πυρήνες αριστείας για την Ελλάδα.

- Υποστηρίζονται οι ερευνητικοί φορείς ή τα «clusters» αριστείας για τη συμμετοχή τους στα «Knowledge Innovation Communities (KICs)» του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Καινοτομία και Τεχνολογία (European Institute of Technology - EIT).
- Υποστηρίζονται οι ερευνητές για τη συμμετοχή τους σε διεθνή δίκτυα.
- Φιλοξενούνται υψηλού επιπέδου προγράμματα κινητικότητας ερευνητών με συγχρηματοδότηση από το « Marie Curie Actions».
- Δημιουργούνται δεσμοί με ευρωπαϊκά και διεθνή «clusters» .
- Ενισχύεται η συμμετοχή σε δραστηριότητες Διεθνών Ερευνητικών Οργανισμών και η πρόσβαση Ελλήνων ερευνητών στις Ευρωπαϊκές Υποδομές ESFRI.
- Αξιοποιούνται οι μηχανισμοί του Ενιαίου Χώρου Έρευνας (ERA-net και ERA-net-plus, JTIs κτλ.) για τον συντονισμό των εθνικών πολιτικών και την από κοινού χρηματοδότηση προγραμμάτων σε επιλεγμένα πεδία .
- Αναπτύσσονται πρωτοβουλίες Κοινού Προγραμματισμού και δράσεις διακρατικών και πολυμερών συνεργασιών.

Προς τις παραπάνω κατευθύνσεις κινείται η εθνική στρατηγική της ΓΓΕΤ για τις υποδομές έρευνας, που περιλαμβάνει έναν οδικό Χάρτη Υποδομών.

Με την εφαρμογή αυτής της στρατηγικής, η Ελλάδα μπορεί να αφήσει τη θέση που κατέχει σήμερα όσον αφορά στις δαπάνες για Έρευνα και Τεχνολογία, η οποία το 2012 ήταν 0,69% του ΑΕΠ και θα μπορούσε να προσεγγίσει το 1,0-1,5% του ΑΕΠ το 2020. Ο στόχος αυτός είναι εφικτός υπό κάποιες προϋποθέσεις με πιο βασική την ενίσχυση του Ερευνητικού Συστήματος ώστε να αποκτήσει το μέγεθος που θα του επιτρέψει να παίξει το ρόλο της ατμομηχανής στην ανάπτυξη.

Σας ευχαριστώ